

actions of officials who carry out criminal justice are emphasized, and they are faced with various situations of the proceedings.

So, for example, in ch. 1 Art. 361 of CPC: "the court, having deemed it necessary (author's edition) to examine the scene of the incident, conducts an examination...".

The hypothesis is also relatively defined, the content of which forms a separate article of the Criminal Procedure Code of Ukraine, which formulates the issues that are taken into account during the selection of preventive measures.

Sometimes the legislator "blurs" the content of hypotheses of criminal procedural standards, noting in them legal facts that are not valuable for the initiation of action, but theoretical constructions that are not directly related to the application of the corresponding standard. This approach leads to the accumulation of normative material devoid of practical significance for officials who apply criminal procedural norms.

Summarizing the above, it should be said that most of the hypotheses of the standards of criminal procedural law are characterized by relative certainty and, only a small number of them, by absolute certainty.

Список використаних джерел:

1. Гемай С. О. Норми кримінально-процесуального права. Монографія. Дніпропетровськ : НГУ. 2007. С. 118.

Кіяниця В. М.

старший викладач кафедри
кримінального процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ
ТРУПА, ПОВ'ЯЗАНОГО З ЕКСГУМАЦІЄЮ В УМОВАХ ДІЇ
ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

Під час проведення досудового розслідування у кримінальних провадженнях органами досудового розслідування та прокурорами проводяться слідчі (розшукові) дій, у тому числі і негласні, за результатами проведення яких встановлюються, досліджуються та перевіряються всі обставини, виявляються нові факти вчинення певного кримінального правопорушення. Слід вказати, що чинний Кримінальний процесуальний кодекс України передбачає можливість проведення ексгумації трупу для проведення його огляду, який також може включати в себе відібрання зразків для проведення експертиз.

Відповідно до норми ч. 1 ст. 239 КПК України, головною підставою проведення огляду трупа, пов'язаного з ексгумацією є: «ексгумація трупа здійснюється за постановою прокурора, а виконання постанови покладається на службових осіб органів місцевого самоврядування» [1]. Тобто, виходячи зі змісту вказаної статті, проведення ексгумації трупа не може проводитись без наявності відповідної постанови прокурора, в будь-якому іншому випадку, вказані дії не неправомірними.

При дослідженні юридичної літератури, можливим ж визначити думку А.Р. Сисенко та В.П. Божьєва, які вказують, що: «підставами для проведення ексгумації можуть бути: заяви, скарги родичів померлого, які викликають підозру про вбивство; впізнання похованої особи, як невідомої; підозра про насильницьку смерть особи; яка загинула раптово та не проводився розтин щодо неї; сумніви в дійсній причині смерті особи (за нововиявленими обставинами); різні за змістом результати проведених експертиз матеріалів справи; з'ясування нових обставин справи; зв'язок причин смерті з отриманою незадовго травмою; виявлення трупа чи його останків, похованого з метою приховання злочину; неправильне лікування, догляд за померлим тощо» [2, с. 15].

З приводу зазначеної вище думкою дослідників, слід вказати, що зазначений перелік не може бути вичерпним, адже в кожному конкретному кримінальному провадженні можуть бути різні випадки проведення ексгумації трупа, в залежності від необхідності отримання відповідної інформації, яка має значення для подальшого здійснення досудового розслідування.

Зауважимо, що юридичною підставою проведення даної слідчої дії є постанова прокурора, яка повинна відповідати встановленим правилам і нормам. Фактичною підставою, враховуючи зміст статті 223 КПК України, може виступати те, що сама по собі ексгумація спрямована на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. До того ж, підставами для проведення слідчої (розшукової) дії є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети [1].

Науковці у своїх працях з дослідження даної тематики, визначають безпосередню необхідність при проведенні огляду трупа пов'язаного з ексгумацією, що обумовлює отримання та відібрання зразків для повторного дослідження, що стало причиною неналежного першочергового огляду трупа. Медична ідентифікація являє собою певний процес та результат визначення належності останків конкретній особі шляхом порівняння відомої інформації про особу, зниклу безвісти (прижиттєвої інформації) та інформації, отриманої за результатами дослідження мертвого тіла (посмертної інформації). Невпізнані останки померлої особи це останки людини (тіло або частини тіла), належність яких конкретній особі не може бути встановлена без проведення додаткових заходів для ідентифікації [5, с. 11].

У зв'язку із введенням воєнного стану, зміни в кримінальному процесуальному законодавстві торкнулися участі понятих при проведенні

слідчих дій, а саме, відповідно до частини 1 статті 615 КПК України: «якщо залучення понятих є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я, слідчі дії проводяться без залучення понятих. У такому разі хід та результати проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи в обов'язковому порядку фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису» [1]. На нашу думку, конкретні зміни не повинні зводитися до конкретних слідчих дій, оскільки, наприклад, огляд тіл, пов'язаний з ексгумацією, міг би проводитися на території, де ведуться бойові дії, або у відповідних районах чи /або місця частого обстрілу тощо.

Отже, можна зробити висновок, що огляд трупа пов'язаний з ексгумацією, на відміну від інших слідчих (розшукових) дій є те, що під час проведення здійснюється відібрання даних для з'ясування нових обставин чи перевірки вже наявних даних у кримінальному провадженні, тобто дана дія є нормою, що передуює дослідженню та проведенню експертизи для отримання доказів. У свою чергу, мета ексгумації трупа може бути різною згідно норм чинного КПК України, саме: пред'явлення трупа для впізнання, його огляд чи відібрання зразків для проведення відповідної експертизи. Крім того, ми розглянули деякі зміни та доповнення до чинного кримінально-процесуального законодавства щодо проведення слідчих та процесуальних дій, у тому числі дещо змінено норми статті 615 Кримінально-процесуального кодексу України щодо участі понятих під час проведення ексгумації.

Особливістю ексгумації трупа, порівняно з іншими слідчими діями, є те, що перш за все вона забезпечує подальший порядок отримання доказової бази для кримінального провадження, тобто дана дія є нормою, що передуює дослідженню та проведенню експертизи для отримання доказів.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 11.09.2024)
2. Сисенко А. Р. Особливості проведення ексгумації під час розслідування злочинів. Законодавство та практика. 2015. №1. URL: <https://www.elibrary.ru/contents.asp?issueid=1406855> (дата звернення 11.09.2024)
3. Слівінський В.В., Рибалко В.В. Правові та морально-етичні проблеми проведення ексгумації трупа у кримінальному провадженні. Юридичний науковий електронний журнал, 2022. С. 600-602.
4. Ковтун О.О., Сухіна Г.Ю. Особливості огляду трупа, пов'язаного з ексгумацією як слідчої дії. Юридичний науковий електронний журнал. №3, 2020. С. 384-386.
5. Встановлення факту смерті особи під час воєнного стану / Коропатнік І.М., Микитюк М.А., Павлюк О.О., Петков С.В. «Професіонал». Київ, 2023. 23 с.